

## Лекція 22. Ким має бути вчитель: виконавцем чи творцем?

Ми розглянули всі можливі теоретичні питання, які стосуються критичного мислення; критично мислячої особистості; ефективного навчання; успішної школи; акцентів в освіті на розвиток змістовного чи операційного блоку мислення тощо. Переходимо до практичної частини, коли на підставі викладених теоретичних знань вам необхідно буде розробити власну методику розвитку критичного мислення з власним індивідуальним почерком. В освіті існує два типи цілей: 1) точкові результати, так звані очікувані результати навчання у вигляді конкретних знань, умінь і навичок; 2) цілі-вектори, які дуже важко однозначно описати в прогнозованих результатах, тому що це більше здібності. І саме до таких цілей відноситься критичне мислення. Ми можемо говорити лише про засоби, певні кроки та проміжні результати в цьому напрямку.

При розробленні методики навчання нам необхідно відповісти на три важливих питання: 1) навіщо навчати? 2) чого навчати? 3) як навчати?. Якщо метою нашої методики є розвиток критичного мислення під час вивчення конкретного предмета відповідно нам слід добирати матеріал згідно з нашою метою. Змістовний матеріал має забезпечити засвоєння понять теми та, разом з тим, дозволить засвоїти навички критичного мислення. Нарешті, як навчати? Якими методами та формами слід користуватися, щоб забезпечити розвиток критичного мислення школярів? Отже, основні вимоги до розроблення методики навчання полягають в тому, що нам слід створити такий навчальний процес, який: 1) створював би проблемні ситуації в процесі навчання; 2) пропонував проблемні задачі до розв'язання; 3) знайомив би учнів з принципами, стратегіями та процедурами критичного мислення; 4) регулярно створював би ситуації вибору для школярів; 5) організовував би діалог у процесі розв'язування проблемних задач шляхом різноманітних діалогових форм навчання; 6) передбачав би письмове викладення розмірковувань учнів із подальшою рефлексією; 7) надавав би учням право на помилку та моделював би ситуації виправлення помилок.

Наше завдання — до кожної теми програми сформулювати проблемну задачу. Вчителям скоро доведеться самостійно складати програми, відповідно, відкривається широка свобода у доборі змісту, методів та взагалі методики. Міністерство буде визначати лише результати навчання, а щодо способів досягнення результатів (методик) вчитель матиме повну свободу вибору. Вчитель зможе самостійно добирати зміст, самостійно складати програму, самостійно добирати методи та форми навчання. Відповідно, подібні можливості переводять вчителя зі статусу виконавця до положення творця, який має моделювати свій навчальний процес. Під час моделювання навчального процесу слід усвідомлювати, що існують два поверхи: 1) знання, уміння та навички, що їх мають засвоїти учні — найсуттєвіші знання, базові (основні) уміння; 2) здібності (критичне мислення, емоційний інтелект тощо). Перед тим, як будувати другий поверх, слід закласти основу у вигляді точкових результатів навчання, тобто конкретних знань, умінь та навичок. І лише коли заклали фундамент та перший поверх, ми починаємо надбудовувати здібності.

Не слід думати, що навчання критичного мислення не передбачає жодних знань. Добре відоме висловлювання про те, що порожня голова нічого не мислить. Безумовно, чим багатший запас знань (інформаційний багаж), тим людина здібніша за умови, що її операційний блок мислення розвинутий достатньо. Розроблення власних методик — це надзвичайно корисна та важлива річ і це те завдання, яке постане перед вами. У цьому вам допоможуть науково-методичні публікації (див. вкладку «Ресурси»).